

BOOMVERZORGER

Interview met John Ruyg

In maart 2006 ontving ik een e-mail van een Australische boomverzorger, die op zoek was naar Nederlandse collega's om in juli 2006 een boompje op te zetten over bomen. Hij zou dan in Nederland zijn om wat meer te weten te komen over de 'wortels' van hem en zijn vrouw, beiden Australiërs geboren uit Nederlandse emigranten. Omdat ik in april zelf met vakantie in Australië was, heb ik hem opgezocht. De dingen die hij daar en later in Nederland vertelde over de Australische boomverzorging vond ik interessant interessant genoeg om te publiceren in de Nieuwsbrief.



John, je bent boomverzorger in Australië. Zou je iets over jezelf, je achtergrond en opleiding kunnen vertellen?

Ik ben in 1968 in Ballarat in de Australische staat Victoria geboren (zie kaart). Na de middelbare school begon in 1985 mijn carrière met werken in 'alle voorkomende werkzaamheden'. In 1987 haalde ik mijn diploma vakbekwaam hovenier (Certified Horticulturist).

In 1989 begon de boomverzorging (Arboriculture) als apart vakgebied op te komen in Australië en sindsdien houd ik me daar volledig mee bezig. Na het verkrijgen van een Advanced Certificate in Arboriculture ging ik twee jaar naar Engeland, Merrist Wood, om daar in 1993 te slagen voor een diploma in Arboriculture. Weer later kreeg ik een Certificate om Horticulture en Arboriculture te mogen onderwijzen. Ik kan nu les geven aan boomverzorgers tot en met het diploma op Arboriculture-niveau. Op dit moment geef ik les aan aankomende vakbekwame hoveniers.

In 2004 begon ik mijn eigen bedrijf, Tremendous Landscapes. Ik voer nu alle mogelijke werkzaamheden uit bij bomen. Ik woon in Traralgon, een klein stadje ten oosten van Melbourne.

Zoals uit het bovenstaande blijkt, verschilt het onderwijssysteem in Australië van dat bij ons. Ik hoorde je praten over 'niveau's'. Kun je wat vertellen over het opleidingssysteem in jouw land?

Het systeem bestaat sinds 1986 en is grofweg als volgt: Meestal begin je na je middelbare school met een opleiding tot Certified Horticulturist (vakbekwaam hovenier). Dit is niveau 3. (Na twee jaar studie met goed gevolg heb je niveau 2.) Nadat je Certified Horticulturist bent geworden kun je verder gaan voor een Advanced Certificate in Arboriculture (1 dag per week). Dit brengt je op niveau 4.

Hierna kun je naar een 'college' gaan om te studeren voor een diploma in Arboriculture. Dit duurt twee jaar en brengt je op niveau 6. Dit is moeilijk voor veel Australiërs, aangezien er maar drie 'colleges in Arboriculture' in Australië zijn: In Melbourne, Sydney en Perth. Als je het hoogste niveau, een 'Bachelor in Arboriculture' (niveau 8) wil bereiken, moet je naar een universiteit in Schotland. In Australië zijn geen universiteiten die die opleiding aanbieden.

Als je geen Certified Horticulturist bent maar vijf jaar (aantoonbare) ervaring hebt in de boomverzorging kun je direct door naar de opleiding Advanced Certificate in Arboriculture.

Is dit certificeringssysteem hetzelfde door heel Australië?

Met een Advanced Certificate in Arboriculture ben je gecertificeerd voor heel Australië, maar de kennis van de bomen verschilt lokaal. Om die reden wordt de voorkeur gegeven aan een lokaal persoon, tenzij je kunt aantonen dat je middels bijscholing voldoende kennis hebt.

Wat is de mening in Australië over het ISA certificeringssysteem?

Slechts enkele mensen in Australië zijn Certified Arborist. Het ISA systeem wordt in Australië niet geaccepteerd. Het grootste probleem is het CEU systeem.

1. Veel mensen hebben het gevoel dat CEU's een handige manier zijn om iemands zakken te vullen. Het wordt belangrijker gevonden om je echte werkervaring bij te houden.
2. Je kunt op verscheidene manieren een hoeveelheid CEU's halen zonder werkelijke kennis op te doen. Bijvoorbeeld door naar een congres te gaan en niet op te letten, behalve aan het eind, als de CEU-nummers worden getoond.
3. De onderwerpen in de Arborist News zijn sterk gericht op de VS en nauwelijks bruikbaar voor Australië. Je hebt dan je CEU's, maar met voornamelijk onbruikbare kennis (bijvoorbeeld over de longhorn beetle (een boktor) die in Australië niet voorkomt). In de Arborist News staan nooit plagen die belangrijk zijn in Australië.
4. Het is moeilijk om het systeem in Australië te gebruiken. Er worden bijeenkomsten afwisselend in een andere plaats gehouden, hetgeen doorgaans een lange en dure reis betekent.

Een opfriscursus van één week per jaar op een college in Arboriculture zou nuttiger kunnen zijn, maar aangezien dat betekent dat je naar Sydney, Perth of Melbourne moet reizen, is dat ook niet praktisch.

Omdat de Arborist News zo Amerikaans is, heeft ISA Australië zijn eigen nieuwsbrief, 'Arbor Age' genaamd. Het is alleen een probleem om er genoeg kopij voor te krijgen.

IN AUSTRALIE



Kennis van de lokale bomen. Kun je wat meer vertellen over Australië in het algemeen en de bomen in het bijzonder?

Australië is een zeer groot land met slechts ca. 20 miljoen inwoners. Het is onderverdeeld in 6 staten en 2 Territories (een Territory heeft een andere wettelijke status dan een staat). Ik woon in de staat Victoria, met de hoofdstad Melbourne. Victoria heeft 4,5 miljoen inwoners, waarvan er 3,5 in Melbourne wonen.

Australië ligt op het zuidelijk halfrond. Dit betekent dat het klimaat anders is. Het noorden van Australië is tropisch en kent alleen de natte en de droge moesson (de 'wet' en de 'dry'). Victoria is de meest zuidelijke staat op het vasteland en kent zomer en winter.

We hebben 1 of 2 dagen per jaar lichte vorst in Victoria, doorgaans in het voor- of najaar. In de bergen vriest het uiteraard wel, daar valt sneeuw en wordt in juni en juli flink geskied.

Australië is nog steeds een wild land. Binnen twee uur rijden van Melbourne kom je nog oerbossen tegen met daarin voornamelijk onverharde wegen. De inheemse boomsoorten zijn totaal verschillend van die in Europa. De belangrijkste geslachten zijn *Eucalyptus* en *Acacia*, die bijna 90% van de boomsoorten vertegenwoordigen. Het genus *Eucalyptus* (ook wel 'gum tree' genoemd) bestaat uit ongeveer 500 soorten, het genus *Acacia* (oftewel 'wattles') uit ongeveer 350. Er zijn *Eucalyptus*- en *Acacia*soorten voor de meest uiteenlopende groeiplaatsen en hoewel een aantal soorten in een groot gebied voorkomt heeft elke staat ook zijn eigen populatie van inheemse soorten.

Inheemse Australische bomen laten hun blad niet vallen. Ze hebben geen herfstkleuren. Om toch een herfst- en wintergevoel (het wisselen der seizoenen) te krijgen, zijn er vele Europese boomsoorten ingevoerd. In Victoria hebben die soorten een groeiseizoen van 9 maanden of langer: *Liquidamber styraciflua* laat in warme winters zijn blad ook niet vallen.

Het is niet altijd makkelijk om ingevoerde soorten aan te planten. Australië heeft voornamelijk zure gronden. De Europese beuk, *Fagus sylvatica*, wordt wel aangeplant, maar gaat doorgaans na een aantal jaren dood. Ook berken slaan soms zeer moeizaam aan.

Kun je over wat specifieke kenmerken van Australische bomen vertellen? Je hebt Eucalyptusbomen, maar ook boomvarens en Nothofagus en de Ficus...

Boomvarens worden doorgaans onderhouden door tuinlieden. De dode bladeren worden verwijderd om de bomen minder ontvlambaar te maken bij bosbranden. Boomvarens worden soms verplant, maar om duistere redenen is verplanten alleen succesvol bij vrouwelijke boomvarens.

Nothofagus is erg zeldzaam en beschermd. De boom groeit in Victoria slechts op enkele plekken in het wild en in botanische tuinen. In Tasmanië komt er een voor van bijna 5000 jaar oud.

Ficus Er komen 5-6 verschillende soorten *Ficus* voor in Australië, waarvan er twee in de buurt van Melbourne groeien.

Ficus macrocarpa (Moreton Bay Fig) wordt gebruikt als parkboom. Je moet erg voorzichtig zijn met het snoeien van deze boom. Soms kan hij gaan bloeden, maar het sap 'eet' ook aan het blad van je kettingzaag. Het gedraagt zich min of meer als lijm (niet verwonderlijk: 'Ficus' is 'rubberboom', EC).

Bloodwood Dit geslacht hoorde vroeger bij *Eucalyptus*, maar is nu apart. De geslachtsnaam is *Corymbia*. De bomen worden bloodwood genoemd omdat ze een buitengewoon goede zone 1 bescherming hebben. Als een insect in de boom boort, reageert deze met sterke gomvorming: er stroomt een grote hoeveelheid gom naar buiten die het insect doodt. Daar deze reactie optreedt bij iedere beschadiging van de boom, maakt het snoeien van de boom je kettingzaag erg smerig.

Sheoaks Deze bomen worden nauwelijks gebruikt in de stedelijke omgeving. Ze hebben zeer agressieve wortelsystemen. Geen riool of waterleiding is veilig. Om die reden verbiedt het waterbedrijf dan ook het aanplanten van Sheoaks binnen 8 meter van een waterleiding. De enige plekken waar ze worden aangeplant is langs de kust: ze kunnen erg goed tegen zout. In het wild worden Sheoaks gewaardeerd vanwege hun zaden: die vormen het voedsel voor de mooie Regenbooglori's en Rosella's (papegaaiensoorten).



Boomverzorging in Australië. Verschilt dat veel van de boomverzorging in bijvoorbeeld Engeland?

O ja. Zowel de manier waarop mensen tegen bomen aankijken als het onderhoud van de inheemse bomen verschilt.

Op welke manier verschilt het onderhoud?

In *Eucalyptus* is het door de opbouw van de takken moeilijker klimmen. Ze zijn vaak 3 tot 4 toppig met zeer grote afstanden tussen de takken.

Ook moet je als je klimt rekening houden met spinnen en slangen. Er zijn twee soorten dodelijk giftige spinnen in Victoria, de 'white tail spider' en de 'redback'. De 'white tail' leeft onder losse bast. Als je niet uitkijkt word je gebeten en als je de beet verwaarloost wordt je in ieder geval heel erg ziek. De 'redback' heeft de gewoonte om zich te verschuilen in stapels hout, maar ook onder toiletzittingen in het bos.

Erg vervelend bij het klimmen is de 'huntsman'. Het is een zeer grote spin. Hij klimt over je kleren, wat je niet voelt door je beschermende kleding. Dan raakt hij verward in de haren in je nek en bijt. De beet is niet giftig, maar voelt aan als een wespensteek.

Voor slangen moet je in Australië een veiligheidsplan maken: wat doe ik als een slang me bijt.

Van mijn werk vindt 95% plaats in het stedelijk gebied, 5% in de natuur. Mijn werk in de natuur bestaat voornamelijk uit boomveiligheidscontroles op kampeerterreinen in Nationale parken.

Op welke manier kijken de mensen anders tegen bomen aan? Heeft dat te maken met gevaar?

Allereerst geven de mensen minder om bomen omdat er nog steeds heel veel bomen buiten de steden voorkomen. In de steden zelf worden bomen daarom meer gewaardeerd: er zijn er minder om mee te beginnen, bovendien worden de steden steeds compacter door bouwverdichting.

Maar boomveiligheid speelt een heel grote rol. Van de 4,5 miljoen mensen in Victoria, gaan er elk jaar 100 dood door bomen. Dood door bomen is in Victoria de tweede doodsoorzaak, na het verkeer (met 500 doden per jaar). Er sterven meer mensen door bomen dan door kanker of hartaanvallen.

8 tot 10 verschillende soorten *Eucalyptus* hebben de gewoonte om plotseling een tak te laten vallen. De meest beruchte is de 'River red gum', *Eucalyptus camaldulensis*, die verantwoordelijk is voor meer dan 50% van de sterfgevallen. Het hout is compact en dus erg zwaar. Dunne takken kunnen dodelijk zijn. Een vriend van mij is op die manier overleden. Hij kwam met zijn gezin thuis na een vakantie en gaf zijn kind uit de auto aan zijn vrouw. Terwijl zij naar binnen gingen en hij nog buiten stond met zijn schoonvader liet de boom een tak vallen. Hij was dood, zijn schoonvader had een zware hersenbeschadiging. Allemaal binnen enkele minuten. Iedereen kent wel iemand die gedood is of zwaar gewond is geraakt door een boom.

'Mountain ash' (*Eucalyptus regnans*) is de één na gevaarlijkste soort. Boswandelingen door bossen met deze soort zijn erg populair (en erg mooi, EC). De boom is erg hoog, gemiddeld 50-80 meter, dus een tak die valt komt met grote snelheid naar beneden.

Uitgegroeid waterlot op afgezaagde takken zorgt ook voor gevaarlijke situaties. Vanwege de klimaatsverschillen stopt de boom meer energie in de groei van de scheut dan in een goede hechting van de scheut aan de tak. Na een jaar of vijf wordt de scheut te zwaar voor de tak en breekt af. Bij de River red gum (*Eucalyptus camaldulensis*) is het hout dan compact genoeg om de dood of zware verwondingen te veroorzaken.

Om die reden wordt kandelaberen, wat nogal eens bij iepen werd gedaan, bijna niet meer uitgevoerd. Heden ten dage is de politiek om als de boom een slechte conditie heeft, deze te laten voor wat het is en het volgende jaar terug te komen: laat de boom maar aangeven of hij doodgaat of blijft leven.

Boomveiligheidscontroles vormen dan ook een belangrijk deel van het boomverzorgingswerk. Met name nu onze maatschappij verandert van de Europese stijl met sociaal vangnet naar een meer Amerikaanse stijl. De invloed van de verzekeringsmaatschappijen groeit en particuliere eigenaren van bomen voelen zich niet zeker genoeg om een boom met een afwijking te laten staan, omdat ze bang zijn dat de verzekeringsmaatschappij niet uitkeert als er iets gebeurt. Daardoor worden er meer bomen omgekapt dan feitelijk zou moeten. Mijn eigen ervaring is echter dat, als een boom veilig was verklaard en hij toch omviel, een recente boomveiligheids-



Bladerdak van boomvarens



Bos van mountain ash (*Eucalyptus regnans*)



Exoot met herfstkleuren in arboretum (hier niet te zien)

controle (met foto) volgens ISA standaard waarin de boom veilig werd verklaard, geaccepteerd werd door de verzekeringmaatschappij.

Verzekeringmaatschappijen hebben strenge regels voor overheden. Overheden moeten allereerst een boomveiligheidsinspectiesysteem hebben (hoe vaak er wordt geïnspecteerd en met welk systeem), samen met een database waarin de gegevens worden opgeslagen. Daarnaast moeten de inspecties worden uitgevoerd door een gekwalificeerde boomverzorger. Als ze hieraan voldoen, betalen ze minder premie.

Ik ben niet gelukkig met het ISA systeem van boomveiligheidscontrole. Ik vind het te strikt. Met dit systeem worden veel meer bomen omgekapt dan feitelijk nodig is. Ik heb grote verwachtingen van een nieuw boomveiligheidscontrolesysteem dat recent is ontwikkeld door de Universiteit van Reading in Engeland.

Worden bomen in Australië wel beschermd, gezien al deze gevaren?

Het verschilt een beetje per staat en het maakt uit of een boom inheems is of niet, maar er is bescherming voor bomen.

In Victoria is een inheemse boom beschermd als hij meer dan 10 jaar oud is, of hij in een bos staat of niet. Je hebt een vergunning nodig om hem om te kappen of zelfs te snoeien. Om stukken inheems bos om te kappen voor houtproductie heb je zelfs een speciale houtkapvergunning nodig. Om een gewone kap- of snoeivergunning in Victoria aan te kunnen vragen, heb je een rapport nodig waarin de conditie en de veiligheid van de boom staan en waarin staat of de reden om de boom te kappen geldig is.

Ingevoerde bomen zijn alleen beschermd als ze op een lijst van beschermde bomen staan, wat alleen gebeurt als ze erg oud of erg bijzonder zijn. Een speciaal geval zijn de 'Avenues of honor', lanen of velden beplant met bomen ter herinnering aan soldaten die in de oorlog gevallen zijn. Vrijwel elk stadje van enige omvang heeft er wel een.

De meest bijzondere bomen staan in het 'National Tree Register'. Als een boom hierin staat is deze beschermd, of die nu inheems is of niet. In Victoria staat bijvoorbeeld de Ada tree, een gigantische mountain ash van ongeveer 250 jaar oud, in dat register. Ook een zeer fraaie 'lemon scented gum', (*Eucalyptus citriodora*) die in de Carlton Gardens in Melbourne staat, staat op de lijst.

Hoe staat het met ziekten en plagen in Australië?

We hebben uitbraken van de Elm leaf kever. Een vervelend insect is de Longicorn kever, die in Eucalyptusbomen boort. De larven, die in de boom groeien, sluiten of het floem af en doden zo de boom, of ze maken zo veel gangen in de boom dat deze afbreekt. Deze kever kan Eucalyptusbomen binnendringen als ze verzwakt zijn.

We hebben geen iepziekte in Australië, waarschijnlijk omdat we zulke strenge quarantaine maatregelen hebben. Vijftien jaar geleden was er een uitbraak van iepziekte in Nieuw Zeeland, maar dat is nu onder controle. Ook de kastanjemiermot en de kastanjebloedingsziekte komen bij ons niet voor.

Zijn er nog speciale behandelingen voor straatbomen, zoals bomengrondmengsels?

Er zijn geen speciale bomengrondmengsels. We hebben onze problemen en op dit moment ben ik zelf bezig met het ontwikkelen van een mengsel.

Ik geloof zelf niet zo in commerciële mycorrhizaproducten, maar zelfs als ik dat wel zou doen zou ik ze toch niet kunnen toepassen. Onze quarantaineregels verbieden de import van mycorrhiza-producten. Buiten dat twijfel ik er aan of deze mengsels de juiste samenstelling zouden hebben voor onze bomenpopulatie. Plus het feit dat de boom betaalt voor het hebben van mycorrhiza: ze gebruiken 70% van de hoeveelheid vocht die wordt opgenomen. Daar we een ernstig tekort aan water hebben, omdat het al verschillende jaren achtereen te weinig regent (het is nu al verboden zelf je auto te wassen of de tuin te sproeien), lijkt me het gebruik van mycorrhiza onder deze omstandigheden mogelijk meer schadelijk dan goed.

Zijn er nog andere zaken die je ons wil vertellen?

De bomen in onze parken hebben flink te lijden van ontwerpers. Bij veel gemeenten in Australië wordt het 'grijze landschap' door een andere architect ontworpen dan het 'groene landschap'. Er zijn vaak botsende belangen en het 'grijze landschap' krijgt meer prioriteit. Bomen worden altijd gebruikt als sluitpost.

Els Couenberg

couenberg@natura-ingenium.nl

Sheoaks langs zoutwatermeer

